

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Vår referens/dnr:
SN Dnr 2020-212

Kopia:
david.brandell@regeringskansliet.se

Er referens/dnr:
S2020/09214

2020-12-21

Remissvar

Promemoria avseende Covid-19-lag

Föreningen Svenskt Näringsliv vill med anledning av rubricerad remiss lämna följande synpunkter på förslaget till en Covid-19-lag.

Ställningstagande

Svenskt Näringsliv välkomnar förslaget om en tillfällig lag om särskilda begränsningar för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19. Vi anser överlag att lagens intentioner att med träffsäkra åtgärder motverka och förhindra spridning av sjukdomen är bra.

Svenskt Näringsliv har kontinuerligt i vår dialog med det allmänna understrukt vikten av motiverad och därmed nödvändig riskbaserad lagstiftning eller reglering som är proportionerlig och förutsebar när det allmänna påför näringslivet olika former av restriktioner eller ingrepp på grundläggande fri- och rättigheter såsom främst egendomsskyddet och näringsfriheten. Överlag anser Svenskt Näringsliv att dessa delar har hanterats i förslaget (bl.a. 7 §), men har dock synpunkter framför allt på frågor som gäller förutsebarhet, proportionalitet, underställning till riksdagen samt inte minst frågan om ersättning vid åtgärder som innebär ingrepp i eller påverkar negativt företagets möjligheter att bedriva verksamhet.

Vi välkomnar att lagen är tidsbegränsad och upphör att gälla vid utgången av mars 2022, men anser att det är olyckligt att den pågående pandemin hittills har hanterats inom ramen för olika former av lagstiftning som ordningslagen eller alkohollagen mm. där problem med bl.a. likabehandlingsprincipen blivit uppenbara. Detta sammantaget bör föranleda att ett mer omfattande arbete inleds snarast för att säkerställa att Sverige står rustat med en tydlig och väl genomarbetad generell krislag för framtiden och som kan sättas i kraft vid kommande kriser. I ett sådant arbete är det synnerligen viktigt att näringslivet är direkt involverat.

Svenskt Näringslivs synpunkter på förslaget

Svenskt Näringsliv understryker vikten av att de nya befogenheterna bör användas med stor försiktighet och endast i de fall då det är motiverat och då det utifrån objektiva kriterier kan anses vara nödvändigt. Åtgärder som vidtas måste vidare stå i proportion till det man önskar uppnå. Vid utformningen av åtgärder är det också viktigt att beakta likabehandlingsprincipen så att inte generella och övergripande åtgärder tas fram som i sin tur riskerar träffa blint mot verksamheter och leda till oönskade konsekvenser. För att undvika det senare föranleder det en nära dialog med näringslivet för att ha den kunskap som behövs för att kunna ta fram rätt och väl riktade insatser. Det kan inte heller nog understrykas vikten av tydlig och enhetlig information i samband med att åtgärder beslutas så att berörda verksamheter snabbt och enkelt kan få besked vad dessa har att förhålla sig till.

Förutsebarhet av lagar och föreskrifter är en nyckel för ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv. Om näringslivet vet vad det har att förhålla sig till finns i vart fall en möjlighet att planera, justera och anpassa verksamheter. Det förslag som nu remitterats är ett normgivningsbemyndigande vilket gör att man inte vet vilken typ av åtgärd som kan beslutas. De områden som räknas upp i förslaget är begripliga, men under respektive område som t.ex. tas upp under 8-12 §§ i lagförslaget så återfinns en punkt om "andra åtgärder för att förhindra smittspridning" vilket får till följd att lagen på intet sätt är förutsebar om vilken typ av åtgärd eller ingrepp som kan komma i fråga. Regeringen motiverar detta att man inte kan ha en uttömmande lista, men omvänt så innebär det möjligheter att föreslå vilken typ av åtgärd som helst. Denna del bör utvecklas i förslaget så att det tydligare framgår vad som avses med "andra åtgärder" eller skulle kunna avses.

Svenskt Näringsliv anser även att med nuvarande skrivningar avseende begränsningar överlag finns en risk att åtgärder vidtas, som inte omedelbart uppfattas eller formuleras som en stängning, men som i praktiken kan få samma effekt som ett näringsförbud eller ett ingrepp i egendomsrätten. Det som är problematiskt i denna del är vidare att det endast är frågan om stängning av verksamheter, och som endast regeringen kan besluta om, som inom en månad ska underställas riksdagen som är den yttersta garanten för rättssäkerhet. Vad händer då i de fall som regeringen bemyndigar t.ex. en myndighet att vidta åtgärder oavsett form och som får till effekt att verksamheter i praktiken måste stänga? Detta anser Svenskt Näringsliv är problematiskt och förslaget bör utvecklas så att det inte finns oklarheter i denna del. T.ex. skulle det kunna föras in en mening i förslaget om att myndigheter, kommuner och i relevanta fall länsstyrelser ska vid framtagandet av närmare föreskrifter, och i samverkan med berörda, beakta effekterna av en åtgärd så att dessa inte i praktiken eller indirekt kan komma att innebära en stängning. En åtgärd som avses beslutas av en myndighet, en kommun eller en länsstyrelse som indirekt eller i praktiken leder till stängning kan enligt Svenskt Näringsliv inte vara proportionerlig eller i enlighet med lagens intention. Detta bör tydligt framgå av lagtexten.

Svenskt Näringsliv anser vidare att det inte finns skäl till varför det ska ta en månad innan regeringen ska underställa riksdagen en föreskrift. En prövning bör i stället ske skyndsamt och en föreskrift bör omedelbart underställas riksdagens prövning. Svenskt Näringsliv vill i detta sammanhang påminna om regeringens proposition om Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19 (prop. 2019/20:155 s. 22). Där framgår följande: *"Enligt Lagrådet motiverar de föreslagna bemyndigandenas utformning och extraordinära karaktär att en beslutad föreskrift ska underställas riksdagens prövning så fort som möjligt efter det att en föreskrift har meddelats, helst samma dag, men i vart fall senast efterföljande veckodag. Regeringen instämmer i att sådana föreskrifter*

mycket skyndsamt bör underställas riksdagen.". Samma bör alltså gälla i det aktuella förslaget.

Det finns ingen oenighet att smittspridningen av covid-19 måste begränsas och med de åtgärder som visar sig vara nödvändiga, men i de fall då detta drabbar näringslivet och dess verksamheter så måste frågan om ersättning hanteras på ett sådant sätt så att de företag som drabbas omedelbart erhåller erforderlig och rimlig ersättning för att det allmännas intresse påverkar deras verksamhet negativt. Av förslaget framgår att frågan om ekonomisk ersättning med anledning av förordningar som meddelas med stöd av den föreslagna lagen bör övervägas inom ramen för det arbete som löpande bedrivs för att lindra verkningarna av covid-19. Svenskt Näringsliv anser att detta inte är acceptabelt och anser att det av lagen tydligt bör framgå att frågan om ersättning för inskränkningar i egendomsrätten, näringsfriheten och övriga beslut som riskerar få negativa effekter för näringslivet måste hanteras i samband med varje beslut om restriktioner. Vi anser vidare att detta är en fråga som det tydligt måste framgå att det är regeringen och staten som ska hantera. Ett skäl till Svenskt Näringslivs tydliga besked i denna del är de långa fördröjningar och förseningar som konstaterats vad gäller befintliga stödformer, vilket har föranlett flertalet uppsägningar av anställda liksom konkurser. Vi anser att ett tydliggörande i denna del i vad gäller ansvaret för att säkerställa ersättning till de som drabbas är inget annat än rimligt.

Avslutningsvis vill Svenskt Näringsliv lyfta frågan om föreläggande i samband med tillsyn. Det står enligt vår mening helt klart efter drygt åtta månader av pandemi att det råder oklarheter kring exakt hur olika restriktioner bör eller ska utformas, hur näringsliv och myndigheter kan samverka fullt ut och inte minst oklarheter kring hur man uppfyller olika former av restriktioner på mest effektiva sätt. Mot denna bakgrund anser Svenskt Näringsliv att det förefaller olämpligt att i förslaget skriva att förelägganden kan förenas med vite. Detta riskerar att leda till olika tillämpning och det är inte heller ett bra sätt att bygga förtroende mellan de som tillsammans har en gemensam målbild att med alla krafter minimera smittspridningen med de bäst avvägda metoderna eller tillvägagångssätten. Hade det funnits en tydlig vägledning eller handbok som företagen kunde följa hade det i vart fall funnits en rimlig förklaring till utformningen avseende tillsynen, men det finns det inte. Svenskt Näringsliv anser att det är mer lämpligt att tillämpa en eskalerande skala i lagtexten så att erinran eller varning blir ett första steg och att förenande av vite blir ett nästa steg. På så sätt så riktar lagstiftningen in tillämpningen på att främja dialog liksom att främja enhetlig tillämpning.

Stockholm den 21 december 2020

Johan Britz
Näringspolitisk direktör

Göran Grén
Avdelningschef Företagsjuridik